

VORMSI ØORMSÖ

Meie pere: Johannes, Elisabeth ja Peter. Foto: erakogu

KOROONA VARJUS

Elu koroonajaal Rootsis

ELISABETH HEDFORS
Kampesa talust, Kärrslättist
Tõlge: Tatjana Sääs

**Esimene asi, mis mulle pähe tor-
kas, kui ma kuulsin koroonaviiru-
sest, oli: «Kas meil perega on va-
ruks piisavalt toitu ja wc-pabe-
rit?» Ja tundub, et samasugused
mõtted tekkisid kõigil inimestel
üle terve maailma.**

Esimesed koroonasse nakatunud olid Rootsis need inimesed, kes olid käinud Põhja-Itaalias suusapuhkustel. Kõik võimud hakkasid valmistuma suureks epi-
deemiaks. Rootsis on kümme miljonit elanikku, Stockholmis üks miljon isikut.

Üsna varsti andsid võimud välja ka reeglid, mida oli vaja järgida. Ühes kohas või korraga olla kuni 50 inimest. Kirikud, teatrid, muusika- ja spordiüritused pandi kinni ja keelati ära. Ülikoolid ja gümnaasiumid läksid üle internetiõppele. Kõiki julgustati töötama kodus. Videokohtumised ja -koosolekud said massiliselt uueks töövahendiks.

Kõige suurem muudatus puudutas üle 70-aastaseid inimesi. Neil soovitati jääda sotsiaalsesse ja füüsilisse isolatsioo-

ni oma kodudes. Koolid ja lasteaiad kuni 15. eluaastani on olnud kogu aeg lahti.

Meie pere mõjutas kõige rohkem see, et sel momendil oli minu ema Märta (94) parajasti just kolimas vanadekodusse. Võimud otsustasid, et hooldekodud peavad olema isoleeritud. See tähendas seda, et ka sugulased ega sõbrad ei tohtinud külas käia. Minu ema siis otsustas, et ta ei koli veel. See oleks olnud tema jaoks liiga suur muutus – jätta kodu, kus ta oli elanud pea 30 aastat ja mitte näha oma pereliikmeid. Nüüd ta saabki abi omavalitsuselt oma kodu ja see toimib väga hästi.

Meine poeg Johannes (22) õpib aga Gothenburgi ülikoolis. Kõik loengumaterjalid ja testid saadetakse talle interneti teel. Grupitööd tehakse interneti kaudu. Ta igatseb väga õpilasuuringute ja -tegevusi, kuna need on kõik pausi peal. Kuid mulle (emana vaadates) tundub, et ta saab lõpuks ometi ennast välja magada sellest ajast peale, kui õpinguid alustas.

Kirikud, kohalikud omavalitsused ja vabatahtlike organisatsioonid hakkasid organiseerima üle 70-aastastele toidu ja muude vahendite kojuviimist.

Televisioonis ja raadios oli iga päev pressikonverents. Võimud andsid ülevaate situatsioonist ja kui oli välja töötatud uusi reegleid, mida inimesed pidid järgima.

Igas poes tuletatakse sulle meelde, et sa peaks 2-meetrist vahet. Samuti peame vahet, kui näiteks kohtume kellegagi väljas või töötame koos. On hea näha, et see uus harjumus toimib päris hästi. Enam me ei kätle. Restoranides ja kohvikutes on laud üksteisest eemale paigutatud.

Nende piirangukuude jooksul on mitmed ettevõtted ja poed pidanud oma ukseid sulgema. Tundub, et meie elu on suures osas üles ehitatud ostlemisele ja tarbimisele. Näiteks meie linnas Jönköpingis panid viis poodi oma ukseid kinni ja kahe nädalaga olid nad pankrotis.

Hiljuti (mai keskel) lubasid võimud teha autosõite maksimaalselt kahe tunni kaugusele kodust. See tähendas, et paljud said hakata käima oma suvekodudes. Aga meie perele, kellel on suvekodud Eestis ja Lõuna-Rootsis, tähendas see seda, et me ei saa minna, kuna need on liiga kaugel.

Kuni 15. juulini on meil tugev soovitus mitte minna välismaale. Mis ülejäänud suvest saab, seda ei tea täna keegi.

Pandeemia on vallutanud kogu maailma, kuid elu läheb ikkagi edasi. Lapsed kasvavad, juba on suvi. Loodame, et see on meile olnud meeldetuletuseks, mis elus on tegelikult tähtis: suhted peres ja ühiskonnas, meie Emake Maa ja et kogu maailma inimeste vahel on olemas ühendus.

Vallavanema veerg

ENE SARAPUU

Hea vormsilane, märkamatuks oleme jõudnud suvesse ja seljataha on jäänud juba Jaanipäev koos selle aasta palavusega. Aeg on puhata ja nautida meie saare kaunist omapära. Doris Kareva oma luuletuses «Kõik, mida vajad, tuleb su juurde» ütleb nii:

Kõik, mida vajad, tuleb su juurde
ühel või teisel varjatud kujul.
Kui tunned ta ära,
saab ta su omaks.
Kõik, mida tahad, tuleb su juurde,
tunneb su ära ja saab sinu osaks.
Hinga, loe kümneni.

Vormsilased on avaldanud soovi, et saare metsi majandataks väiksema intensiivsusega kui praeguste üleriigiliste seaduste järgi lubatud. Seega peame selle eesmärgi saavutamiseks vajalikes põhimõtetes ja reeglites kogukonna ja vallana ise kokku leppima.

Kevadine ja suvine metsaraie häirib metsaelustikku, linde ja loomi. Raierahu on vajalik lindude ja loomade pesitsusajal. Loodusringi austamiseks tuleb kehtestada raierahu 15. aprillist kuni 30. juunini, soovitavalt 31. juulini. RMK rakendab oma metsades raierahu, mis on loodussõbraliku majandamise eelduseks. Väikesaartel on raierahu oluline ka suurulukite poegimise ajal, sest saar on väike ja seetõttu häirivad teostatavad raied metsas loomi.

Selle teemaga on pidevalt tegelenud praegune volikogu ja vallavalitsus. Proovitud on oma soovi väljendada erinevate seadustega, kahjuks ei ole see praegu veel õnnestunud.

Paljud erametsaomanikud on kavandanud erinevaid metsamajanduslikke tegevusi alates noore metsa hooldamisest kuni küpses metsas lageraieni.

Maatulundusmaal on kinnisasja omaniku eesmärgiks metsi majandades tulu teenida, tulu tekib metsaomanikele peamiselt puidu müügist. Küpsete metsade majandamise peamiseks võtteks on lageraie käigus enamike puude raiumine, teatavates metsatüüpides ei ole võimalik üle 40 aastaste metsade harvendamine.

10. juulil toimus huvigrupi poolt algatatud metsateemad arutelu, kuidas kohalik omavalitsus saaks metsamajandamisele piiranguid seada. Vormsi metsade tervis ja taastumine on nende heaperemehelikust majandamisest. Ainult piirangute seadmine ei paranda meie töökultuuri metsas. Alati jäävad emotsioonid ja vabadus olla eriarvamusel. Ei tahaks tõmmata piire ei vanade ega noorte vahele. Oluline on siiski leida koos lahendusi, et meie elukeskkond oleks meid endid väärt täna ja edaspidi.

Tore on saarel ringi liikuda ja näha selle saare omapära, loodusrikkust ja unikaalsust. Inimesed käivad metsas marjul ja seenel, korjatakse ravimtaimi, see on vaheldus meie igapäeva rutiinile. Metsa on peetud vae-
semehe kasukaks.

Puit ja puittooted talletavad süsinikku ja aeglustavad seeläbi kliima soojenemist.

Metsade jätkusuutlik majandamine ja suurem puidukasutus toovad kaasa metsapindala kasvu.

Puit on looduslik materjal, mida on võimalik taaskasutada ning ümbertöödelda.

Puit on taastuv loodusvara.

Puit on vastupidav ning keskkonnasõbralik ehitusmaterjal.

Oluline ongi, et me ikka loeksime kümneni nii oma arvamusi välja öeldes kui ka vajalike otsuseid tehes.

Nautige suve olge terved ja hoiame koos oma saart!

Volikogu ja vallavalitsuse tegemistest

Lähtuvalt riigis kehtivast eriolukorrast, Rahandusministeeriumi poolt edastatud soovitudest volikogu istungid viia läbi võimalusel elektrooniliselt ning asjaolust, et Lääne maakonna arengustrateegia 2035+ eelnõu materjalid on põhimõtteliselt juba varem volikogu liikmete poolt läbi arutatud, otsustas volikogu esimees korraldada aprillikuu volikogu istungi esmakordselt Vormsi ajaloo e-istungina.

Kõik laabus ja volikogu võttis vastu «Lääne maakonna arengustrateegia 2035+» muutmise määruse.

Maikuu kogunes volikogu juba tuttavasse istungiruumi ja viis läbi Vormsi valla Hullo küla soojusmajanduse arengukava aastateks 2020–2030 esimese lugemise ning võttis vastu Vormsi valla üldplaneeringu maakasutuse põhisuundade ja juhtotstarbe ning ehitustingimuste täpsustamise teemaplaneeringu. Teemaplaneeringu avalik arutelu

toimub 24. juulil rahvamajas algusega kell 10.00.

Juunikuu istungil kinnistas volikogu 2019. aasta majandusaasta aruande ja võttis vastu Vormsi valla Hullo küla soojusmajanduse arengukava aastateks 2020–2030.

Hulk muudatusi tehti projektitoetuste maksmise korras, muudatused on avalikustatud ja kõigile terviktekstina kättesaadavad Riigi Teatajas ja valla kodulehel on kord leitav koos teiste Riigi Teatajas avaldatud õigusaktidega demokraatia rubriigis – valides dokumendiregister.

Vormsi metsade majandamise teemalise pöördumise algatusrühma esindaja Karl Kermes tutvustas ning andis volikogule üle pöördumise. Pöördumisele on alla kirjutanud üle 600 inimese, kes on mures Vormsi metsade olukorra ning majandussuundumuste pärast. Pöördumine sisaldas muuhulgas ettepanekuid lisada teemaplaneeringusse perioo-

dil 15. aprill kuni 31. juuli raierahu kehtestamise ja metsa majandamisel lageraiet keelava peatükiga.

Volikogu toetas maaelu ja majanduskomisjoni ettepanekut menetleda pooleliolev teemaplaneering lõpuni ning algatada eraldi Vormsi metsade teemaplaneering ning võtta puidu väärindamise teema arengukavas käsitlusele koos Vormsi metsade teemaplaneeringu koostamisega.

Vallavalitsus andis välja projekteerimistingimused: Suuremõisa külas asuvalle Erjasa kinnistule (kat nr 90701:002:0882) suvila ja Hullo külas asuvalle Lepa kinnistule üksikelamu (kat nr 90701:002:0051) ehitusprojekti koostamiseks.

Väljastati ehituslood: Borrby külas Mere kinnistule (kat nr 90701:001:0408) 10 kW päikeseelektrijaama rajamiseks, Hullo külas asuvatele Andra kinnistule (kat nr 90701:001:0563) abihoone ja Met-

sääre kinnistule (90701:002:0398) üksikelamu ehitamiseks.

Vallavalitsus otsustas vähendada kõikide Vormsi ettevõtjate 2020. aasta jäätmeveo teenustasu 50% seoses eriolukorraga. Soodustust saavad kõik ettevõtted, mis ei ole vallavalitsusele võlgu.

Mittetulundusühinguga Hosby Külaselts sõlmiti kuni 21. aprillini 2022 rendileping Hosby sadamaala korrashoidmiseks ja avalikuks kasutamiseks ning otsustati sõlmida sarnane leping ka Rumpo Külaseltsiga Rumpo avaliku rannaala korrashoidmiseks ja avalikuks kasutamiseks.

Vallavalitsus kaalub Vormsi pinna- ja veealaste aastaringse mõistliku massiipiirangu kehtestamist. Kui seda otsustatakse rakendada, siis saab täpsemat infot valla kodulehelt ja maanteeameti infosüsteemist.

Sellel aastal otsustati korraldada Olavipäev pidulikult kuid mitte suurelt. Kuna tegemist on nn juubeliüritusega, siis on kutsutud Olavipäevaks Vormsisse pr president.

Vallavalitsus otsustas käesoleva aasta teisest projektitoetuste taotlusvoorst toetada mittetulundusühingu Vormsi Püha Olavi Gild projekti «Vormsi laste kultuurilaa-ger Kodupaiga kultuuriuuriija. Läki külla 2» ja katta Vormsi laste laagris osalemise tasu ning eraldas mittetulundusühingule Vormsi Käsitöö Selts Haapsalu salli kudumise kursuse korraldamiseks 300 eurot ja OÜ Reisirada projekti «Eesti imelised saared – Vormsi» läbiviimiseks 120 eurot.

Projektitoetuste taotlusvoor on avatud neli korda aastas, kehtiv kord on avalikustatud Vormsi valla kodulehel.

Vormsi elanikud ja külalised soovivad metsade mõistlikumat majandamist

Metsakirja algatusrühma nimel MARIS JÕGEVA

Juunikuu lõpus toimunud valla- volikogu istungil võttis volikogu esimees Ivo Sarapuu vastu avaliku pöördumise ning kuus konkreetset ettepanekut Vormsi metsade mõistlikumaks majandamiseks. 10. juuli seisuga on pöördumisele oma toetuse andnud 687 inimest, nende seas 121 Vormsi elanikku, 121 Vormsi kinnisvara- või maaomanikku, 49 metsaomanikku, lisaks metsaeksperdid ning paljud looduseuurijad. Väga paljud toetajad külastavad Vormsit suviti ja on saare ettevõtete kliendid. Mitu inimest lisasid, et kaaluvad Vormsit oma tuleviku koduna. Toetushääli saab veel anda ja neid lisandubki üha juurde.

Ulatuslikud lageraiet riivavad silma ja häirivad elukeskkonda

Pöördumisele, mida tuntakse ka «metsakirja» nime all, alustati toetajate kogumist aasta alguses. Selleks hetkeks oli piisavalt suureks kasvanud nende inimeste hulk, keda häirivad märjal ja pehmel ajal metsas töötavad harvesterid, metsateedele tekkinud sügavad roopad, kevadise raie ajal lõhutud linnupesad, aga ka metsaveokite võetud praamiruum. Metsakiri, mille koostamisele aitasid kaasa Tartu Ülikooli teadlased ning Eestimaa Looduse Fondi eksperdid, annab edasi sõnumit, et ainult majanduslikest argumenti-

dest lähtuv metsade majandamine ning lageraiet ei sobi Vormsi elukeskkonnale, ilme ja loodusega. Suur osa Vormsi raiesmikest taastuvad vaevalt, sest loometsade õhuke muld kuumeneb ja kuivab päikese käes. Lisaks on Vormsi tuuline saar ja lageraielankidele ning nende kõrvale jäävad puud murtakse tugevate tuultega. Intensiivse metsamajandamise tagajärjel on juba lõhutud saareteed, kahjustatud loomade ja taime- de elupaigad.

Volikogule edasi antud kuus konkreetsemat ettepanekut on järgmised:

- keelata lageraie kogu saarel ja soodustada sobilikumaid metsamajandusvõtted;
- kehtestada metsades raierahu 15. aprillist kuni 31. juulini;
- kehtestada teedel rangem massiipiirang märjal ajal ja järjepidevalt kontrollida teede kasutamise kooskõlastuste olemasolu;
- nõustada kohalikke puidu väärindajaid asjaajamises ning toetada nende investeeringuid;
- käsitleda metsade majandamisega seonduvat teemaplaneeringut ja puidu väärindamisega seonduvat valla arengukavas eraldi alapunkti;
- esitada metsaseaduse ning vajadusel püüasustusega väikesaarte seaduse ja planeerimiseseaduse muutmiseks konkreetset ettepanekut, mis kehtestaks saarelisest eripä-

rast tulenevad erisused väikesaarte metsade majandamisel.

Ettepanekud ei ole nõudmised, vaid kutse sisuliseks debatiks

Vormsil on vaja rohkem arutelu, mis kuulaks ära metsaga seotud erinevad huvid ja arvestaks saarest hoolivate inimeste sooviga säilitada saarel selline looduskeskkond, mis loob valdavalt osas Vormsi olemuse.

Esimese tagasisidena on vallavolikogu ja -valitsus toonud välja kaks kõhklust: kuivõrd kohalik omavalitsus saab üldse metsa omanikele piiranguid seada ja kas sellega ei kaasne kompenseerimiskohustust. Selleks, et neis ja teisteski küsimustes rohkem selgust saada, kutsus pöördumise algatusgrupp 10. juulil saarele keskkonna- ja planeeringuõiguse asjatundjad. Nende seas olid Liis Keerbergh, Eestimaa Looduse Fondist ja vandeadvokaat Villy Lopman. Vormsi valla kutsel osalesid lisaks Külli Siim, kes on planeeringute ekspert Rahandusministeeriumis ning Erametsaliidu juht Andres Talijärvi.

Millised võimalused Vormsi vallal pöördumisega arvestamiseks on?

Planeeringuid tehes peab kohalik omavalitsus leidma erinevatele valdkondadele, sealhulgas metsade majandamisele, pikaajalise vaatega lahendused, arvestades erinevaid huve ja väärtusi, mis kogukonnas

on. Kui kogukonna liikmete huvid ja väärtustega läheb kokku metsa majandamine loodust säästval moel, saab vald reguleerida lubatavaid raieliike, raiutava metsa vanust ja langi suurust. Loomulikult eeldab see põhjendamist, aga kui põhjendused piirangutele on olemas, ei kaasne nendega kompenseerimiskohustust.

Vormsi vallas on käimas üldplaneeringu arutelu (täpsemalt teemaplaneering nimega «Vormsi valla üldplaneeringu maakasutuse põhisuundade ja juhtotstarbe ning ehitustingimuste täpsustamine») ja ekspertide arvates oleks mõistlik arutada pöördumises esitatud metsade majandamist puudutavaid ettepanekuid selle raames. Esiteks sellepärast, et teemaplaneeringu lähteülesanne ja ka pealkiri viitavad, et see sisaldab muuhulgas tingimusi metsa majandamiseks. Teiseks kirjeldab planeering Vormsit kui rohevõrgustikuala, mis annab hea põhjenduse metsade kasutusele tingimuste seadmiseks.

Vallavalitsus ja volikogu kaaluvad siiski avalikustamisel oleva teemaplaneeringuga edasi liikumist ilma metsade kasutamise arutelu ja kokkulepeteta, et algatada seejärel uus, vaid metsadele keskenduv planeering. Eraldi metsa teemaplaneering kõlab uhkelt, aga riskiks on, et selle koostamine võtab aastaid või sum- bub sootuks, nagu varem on ka juh-

Paljud seenekohad on meie eluajaks lõplikult kadunud. Foto: Kristoffer Vaikla

tunud. Teiseks oluliseks miinuseks on, et mida rohkem on erinevaid planeeringuid, mis osaliselt kattuvad, teisalt näiteks metsi erineva nurga alt või ulatuses käsitlevad, seda arusaamatumaks muutuvad kokkuvõttes reeglid ja tõenäolisemaks saavad vaidlused. Vallavõim lubas erinevate sekkumiste pluss ja miinuseid kaaluda, algatusrühm omakorda koostööd kogukonna poolt, et probleemidele võimalikult kiiresti lahendused leida.

Kui soovid teemaga kursis olla, jälgi FB lehte Vormsi metsakirja kogukond.

Tänavu täitub 30 aastat Vormsi Püha Olavi kiriku taaspühitsemisest

ANTS RAJANDO,

Vormsi Püha Olavi koguduse õpetaja

Selle aasta Olavipäeval 29. juulil tähistab saare 800-aastase ajaloo pühakoda oma taaspühitsemise 30. aastapäeva.

Kirik, mis oli teeninud saare- rahvast pikki sajandeid, jäi koguduseta pärast II Maailmasõda. Pühakoda ei jäetud maha vabatahtlikult. Veel 1947. aasta kevadel toimus saarel 60 osavõtjaga koosolek, kus kohalikud ristiinimesed avaldasid soovi koguduse tegevust jätkata ja kirikus jumalateenistusi pidada. Nõukogude okupatsioonivõimud seda otsitud ettekäändel ei lubanud. Kirik jäi hooldajata ja valveta ning rüüstati järgnevatel aastatel jooksul. Ajuti kasutas kohalik kolhoos hoo-

net heina ja vilja laona. Kirikut ja selle tähendust siiski ei unustatud. Läbi okupatsiooniaastate oli saarel komme jõuluõhtul kirikus käia ja altarile küünlad süüdata.

Vormsi kiriku ja koguduse taastamise lugu sai alguse 1980-ndate alguses, kui Haapsalu kirikuõpetaja Tiit Salumäe sai esmakordselt võimaldada loa pidada Vormsi kalmistul surnuaiapüha jumalateenistus (varemalt olid võimud sellegi loa andmisest keeldunud), mis muutus sellest ajast alates traditsiooniks. See tõstis päevakorda saare ajaloolise kiriku ja koguduse tegevuse taastamise mõtte. Esimene reaalne võimalus selleks tekkis alles 1980-ndate lõpus kui nõukogude võim andis järgi meie rahva kasvavatele vabadusnõuetele.

1988. aasta suvel algatasid Vormsi kohalikud kristlased kiriku taastamise. Ajad olid endiselt ärevad ja keegi ei saanud olla kindel, mis suu-

nas poliitilised olud muutuvad. Algselt oli plaanis hoone päästmiseks teha uus katus. Selle kava õnnestumise järel otsustati kogu pühakoda taastada endises ilus. Toetust selleks saadi Läänemaa tollaselt kohalikult võimult ja ka endiselt vormsilastelt Rootsis. Annetusi ja abi

Vormsi kirik. Foto: Ants Rajando erakogust, autor teadmata

tuli tuhandetelt inimestelt Eestist, Rootsist ja Soomest. 1989. aastal taastati ametlikult Vormsi koguduse tegevus.

Taastatud ja korrastatud Vormsi kirik taaspühitseti kolme piiskopi poolt ja sadade inimeste juuresolekul pidulikul jumalateenistusel Olavipäeval, 29. juulil 1990. aastal. Sellest ajast alates on iidne kirik olnud taas kauni pühakojana Vormsi rahva teenistuses ja saare külalistele peamiseks vaatamisväärsuseks.

Tööd taastatud kirikuhoones on jätkunud ka pärast hoone taaspühitsemist. Eelmise sajandi lõpu-aastatel sai pühakoda uue sadeveesüsteemi. 2011. aastal asendati kiriku pikihoone lae puittalade otsad, mis sissemüürituna hoone välisseina olid sajandite jooksul saanud kahjustada. Nagu vanade kirikutega ikka, ei lõpe töö nendes kunagi. Ees

seisab pikihoone katuse remont, mille plekk-kate valtsid on aja jook- sul «väsinud» ning tugevama tuule ja vihmaga on hakanud vett läbi lask- ma. Päevakorral on samuti sõjaajal Vormsist äraviidud kirikuvarade ta- gastamine kirikule.

Tahan siinkohal südamest täna- da kõiki häid inimesi, kes pikkade aastate jooksul on olnud abiks, osale- nud talgutel, teinud annetusi ning andnud sellega oma panuse saare pühakoda ja kalmistu korrashoidmisele.

Vormsi kirikusse kätkevad iidne pärimus ühendab meid eelnenud põlvkondade püüdlustega ja tulevas- te ootustega. Saare iidne pühakoda aitab meil ka tänapäeva üha rahun- mas ja elu tõelisi väärtusi unustama kippuvas maailmas meele pidada, kes me päriselt oleme ja kus on meie juured, ning mis on meile viimsetl oluline ja püsiv.

MEIE INIMENE

«Kuid see on alles algus ...!»

MALLE HOKKONEN.
Vormsi lasteae- ja põhikooli õpetaja

Elagu eestlus, elagu eestla- sed ja elagu Eesti!

Kuid see on alles algus, me tõuse-
me veel kõrgele, rändame veel
kaugele, see ei jää märkamata.
Selliselt lõpetas Martin Purre
Eesti Vabariigile pühendatud kõne
käesoleva aasta veebruaris. Martini
tervituskõne Läänemaa Ühisgüm-
naasiumi kõnevoistlusel, milles väl-
jenduvad tema ärskad mõtted, päl-
vis II preemia ning ta tervitas meid
kõnega vabariigi 102. sünnipäeval
Vormsi Rahvamajas.
Minuga jutuajamisele tuleb Mar-
tin sundimatult galantse sammuga,
olekus siiras rahu, solidsus ning
naeratav enesekindlus. Mulle näib,
et Martin võib mõtete laadimiseks-
kogumiseks edasi-tagasi käies vaiba
sisse augu kulutada ning on alati
valmis vaimseks pingutuseks oma
rahva eest.
Soovin Martinilt kuulda tema eri-
ilmelisest õppeaastast- ikkagi esime-
ne aasta kodust eemal gümnaasiumis.
Liiatigi mahtus õppeaastas-
se reis Nepaali, iganädalased tantsu-
proovid Vormsil ning kevad saabus
oma enneolematu ekstravagantsuse-
ga- Covid-19 tormakas embuses.
Meenutame septembrist 2019.
Esimene koolipäev Martinile kur-
bust hinge ei toonud. Pigem valdas
teda vaos hoitud erutus ja uudishi-
mu, suur õhin ja mõtted, kuis sihi-
kindlalt omi plaane ellu viia, kellest
saab endale parima sõbra, kui ener-
giast lahvatavad on tema klassikaas-
lased.
Kombekohaselt võttis noormees
klassijuhatajale kinkimiseks lilled
ning pidas vajalikuks end ülikonda
riietada. Martinil on kindel veendu-
mus, et ülikond talle sobib ning et
ülikond on galantsete harrasmees-
te riietus pidulikul hetkel (tal ongi
õigus!)

Aktiivne suhtlus on Martini trump
ning klassikaaslastega sebis ta en-
nast otsemaid sõbraks. Toakaasla-
sega kohtus ühikatoas ning temaga
sõbrunemine läks rõõmuga, läbisaa-
mine võttis vedu koheselt. Näis, et
suudavad mõlemad lisaks õpihuvile
sõpruse tüüri juhtida ja hoida ning
ühiselamu pahameelesööstudest
mööda laveerida.
Martinile on omane hoolivus, abi-
valmidus ja tema seesmine kaitse-
mehhanism töötab õlitatult. Tema
klassi tuli siis, kui klassis omad
sõbruskonnad väljakujunenud, poo-
le õppeaasta pealt uus õpilane, kes
tundus jääma kõrvalseisjaks, puu-
rilinnuks. Oli Martinil tahe ja soov
toda tütarlast sulandada klassikol-
lektiivi: ta märkas probleemi ning
tema aruka sarmiga sulandus uus
õpilane kollektiivi ning «uuest» sai
toimekas ja arvestatav klassikol-
lektiiviiliige.
Martini elav oskus arutleda ning
loomingulisus sobis hästi «võluvate
õpilaste loomingulisse valitsusse» -
just selline organisatsioon tema
koolis toimib. Sellesse konkureer-
imiseks koostas ta jõulise (selline
tundmus pürgis temast välja, sõna-
desse) sütitava kõne, tegi kraapsu
komisjoni ees, mille eest vääris tormi-
lise aplausi ja valituks saamise.
Üheskoos korraldatakse erinevaid
huvitavaid ettevõtmisi, milles rollid
jaotuvad töö käigus ja humoorikas
tõine tegevusrong aine veereb ja
veereb, veereb ja veereb, mono-
toonsust tundmata, uut avastades ja
imetledes.
Mis Sind särisema paneb?
Lahedad osavõtlikud kaaslased on
kui äratussignaalid, laadivad hinge
pidevalt. Me üheskoos oleme mul-
titalendid- iga naks, iga koosoldud
aeg, iga tegevus säristab.
Käesolev eriline kevad?
On veidike morn olek, tahtsin koo-
li. Kohe kui Nepaalist tulim, ootasim
kooli. Seda rõõmu tunda ei saanud,
kohe pandi lukku kõik käigud, koo-
lid ja harrastustegevused.

Vormsi kooli ajaloolisse lõpetajate
albumisse kirjutasiid: kool möödus
nauditavalt. Mida nautisid?
Minu kodu on siin, siin koolis
tundsin kindlat turvatunnet, vaikust
ja rahumeelsust, sõbralikkust, sooje
arvestatavaid suhteid ja arendavat
koostööd, mis andsid mõtetele uue
suuna. Koolipäevades oli nalja, loo-
tusi ja võite, oli õhinaid ja emotsioo-
ne, oli vastutusrikkaid ülesandeid.
Kui ma veel Tartumaal õppisin ja
alles plaanisime Vormsile tulla, ar-
vasin, et siin on sama hullumeelsus,
mis seal, suures kombinatsioon-
gümnaasiumis, kus vahel oli kuulda õpe-
tate kurjustavaid toone, nuttu ja sol-
vanguid... aga kool ja kogu olemine
saarel ongi õrna tuulepuhanguna
nauditav, mõistev kogukond.
Haapsalu gümnaasiumis valisin
sotsiaalaainete suuna: psühholoogia,
ajalugu. Ma tahan märgata ja aidata-
sellest sünnib headus kogu rahvale.
Minu eeskujuks on ema, tema on
andnud mulle parima, tal on varuks
alati hea sõna või soovitus.
Meenub, kui veel väga väike olin,
ravisime murtud tiivaga lindu ning
hiljem lind lendas meie juurest, tä-
nuga sidistades.
Jõuluaegu toimus gümnaasiumis
jõuluball. Oli taas vau!! efektiga,
teemaks bondilik-stiil. Saalis: üli-
konnad, lipsud, säravad pidulikud
kleidid, sätitud soengutes neid.
Tundsin veidike ka harivat piinlik-
kust- mul ei õnnestunud lipsusõlm
kõige kaunimalt kokku sõlmida.
Enam sellist olukorda tunda ei
taha!- nüüd olen teadlik. Nii pisike-
ne (tundub lausa tühine!) seik, aga
vajalik oskus enesemääratluseks.
Millest Haapsalus koolis õppides
puudust tundsid?
Ei tule mõttesse millegi puuduse
tundmine, olen toimekas ja nobe,
oskan end juhtida, hoian olemasole-
vat ja väärtuslikku, ei arva, et pean
nõ. igalt puuoksalt nokkima või et
igapäev uue laulu õppima- hoian ole-
masolevat. Samas ei loobu ka leegi-
heitjana uut õppimast ja avastamast.

Martin Purre, 2019. aasta lõpetaja. Foto: Malle Hokkonen

Hommikuti lähen jalgsi kooli-
igati meeldiv äratus ja värskendav
ergutus. Saarelt hommikul minnes
kasutan praamil olemist õppimiseks
ehk ka puhkamiseks ja iseolemiseks.
Erilist kutset linnas hängida ei ole.
Küll vahel lõõgastumiseks on tervis-
tav jalutuskäike teha.
Martin mõtleb ja räägib heldimu-
sega oma emast, Üllest. Ema on an-
dekas ja hea inimene, helde, lahke,
hooliv. Meie kehvatematel päevadel
oleme alati annetanud nõrgema-
te abistamiseks. Ühtlasi kordab ta
arvestatava tuntud klassiku, A.H.
Tammsaare ütlust «tee tööd, siis
tuleb armastus». Emalt on omanda-
nud Martin klaariva mõttetugevuse
ja arvamise, et elus pole ükski tege-
vus üleliigne, pea tuleb püsti hoida
ja naeratus suul - nii naeratab elu
peeglina tagasi.
Martinil on tulevikuplaane to-
sinat viisi, mis kõik võivad muu-
tuda elukäigus. Ta on veendunud,

et kunagine soov presidendiks ehk
vähemalt poliitikuks saada, võib
täituda. Noormees teab, et poliiti-
kuks ei õpita, poliitikuks kujune-
takse oskuste alusel: mida tugevam
vundament- sellest saab prahvatada
mitmekülgne haruldus. Kindel vaid
, et tahab olla Eestimaa inimestele
kasulik ja abiks. Selleks seab Martin
omi mõtteid jätkuvalt headuse teel,
pimeduse ja kurjuse lubab ta rõõmu-
ga maha murda. Ta õpib ja talletab
kõik elu-ajalootunnid, kasutab seda
kõike oma tulevases elus ning ette
juhtuvad kaotused keerab ta võitu-
deks.
Vormsi rahvale, eestimaa inimes-
tele soovitab Martin olla tänulik
sellele, mis on olemas. Tänuilikkus
on õnne võti, ning avar süda annab
priipääsme ellu.
Soovime Martinile hoogu ettevõt-
mistes, heatujulist optimismi sobiva
rütmi hoidmiseks elus, tarku mõt-
teid.

Vormsi laste 5. jalgpallilaager

FRANK VALGE (16),
korraldaja

Vormsi laste jalgpalli suvelaager toimus edukalt
juba 5. aastat. Sel korral sai laagrist osa võtta
vaid 20 noort jalgpallihuvilist, kuna sellised olid laag-
ri hakul kehtinud koroonaeetikkirjutused. Laagrilaste
vanused olid 6–16 aastat ning treeneriteks juba varase-
malt Björn ning uue treenerina Mikk. Meie laagripunt
on iga-aastaselt jäänud peaaegu samaks, kuid alati on
olnud ka uusi lapsi, mis on väga positiivne.
Kuidas ma jõudsin laagri korraldamiseni?
Juhtusin paar kuud enne laagrit nägema eelmiste
aastate tegijaid ning jutt liikus kiirelt laagriteemale.
Karl oli saatnud juba kirja välja, et laager ei toimu käes-
oleval aastal, kuna olukord riigis on nagu on. Uurisime
poistega selleaastaseid nõudeid laagri korraldamise
osas ning õhtul kirjutasingi juba Karlile eesmärgiga
võtta jalgpallilaagri korraldamine enda organiseerida.
Ta oli meeleldi nõus mind aitama.
Olen 16-aastane noormees Tallinna 21. koolist, kes
armastab jalgpalli. Põhjalikumalt tegelesin selle spor-
dialaga neljandat aastat Tabasalu Jalgpalliklubis.

Jalgpallilaagri korraldamine võib tunduda väga liht-
ne, kuid miski ei tule iseenesest ja lihtsalt. Oli asju,
mida saab järgmisel aastal paremini teha, aga üldiselt
laabus kõik hästi. Selle eest tahaksin ma tänada eeskätt
laagrilisi, treenereid ja inimesi, kes mu selja taga seisid
— Tom, Karl, Björn, Mikk. Kõigi meie koostöö toimis
nagu kellavärk ning olen tänulik toetuse ja kogemuste
jagamise eest. Läbi laagri sain tuttavaks uute inimes-
tega, suhtlusvõrgustik laienes ning õppisin uusi orga-
nisatoorseid oskusi. Soovin veel tänada tootlustajana
Krog no 14, AS-i Kihnu Veeteed, kes aitas transportida
vastasmeeskonda, Ormi ja Mikku vastasmeeskonna
ärarääkimise eest, Vormsi kooli, vallavalitsust, MTÜ-
d Merikurat ning kõiki teisi, kes vähegi aitasid sellele

Vormsi jalgpallifänn Orm Robert Rammul
saab suvistes vutilaagrites vahelduseks ka
kodukamaral võistelda. Muidu peab meeskonnaala
harrastamiseks Haapsalus käima.
Foto: Toomas Valge

toredale sünnimusele kaasa. Aitäh kõigile laagrilistele,
heade tulemuste, toreda seltskonna, kohusetundlikuse
ja distsipliini eest!
Ootame juba põnevusega, mida toob meile uus aasta
ning lähme sellele vastu uute ideedega, kuidas teha
laagrit veelgi huvitavamaks.

Saalihoki- mängijad käisid hiidlastega mõõtu võtmas

TATJANA SÄÄS,
kultuuri- ja noorsootöö spetsialist

Vormsi vanemad saalihokimän-
gijad, kes siin rahvamajas aeg-
ajalt ikka kokku saavad, käisid 11.
juulil Kõrgessaares Viskoosa Cupil
sõprusmänge pidamas.
Treeneri Marti Pärna: «Markus oli
väravas ja kõige tublim meie mees-
konnas. Ühesõnaga, panime märgi
maha ja Hiiumaa võttis meid väga

soojalt vastu. Tase oli muidugi väga
kõrge (Eesti koondise mängijad).
Eesmärk oligi kogemusi saada ja
oma poistele välivõistlusi teha. Sai-
me korraliku kooli.»
Võistlustel osales nõ vanem põlv-
kond, kellest enamik juba mandril
õppima asunud. Lõppenud õppeaas-
tal on juurde tulnud ka palju noore-
maid mängijaid, keda on kaasanud
Vormsi kooli kehalise õpetajad Kris-
tel Mahlamets ja Mikk Varblane.

Vormsi saalihokitiim. Foto: Marti Pärna erakogu

Ära viska asja(ta) ära.

Anneta uuskasutuseks!

10.09.20 seisab Uuskasutuskeskuse kaubik **Vormsil Hullo keskuse parklas kell 11:15-12:30**

ning võtab annetuseks vastu kõik majapidamises asjatuna seisvad kuid veel terved, puhtad ja korralikud riided | jalanõud | kodukaubad | raamatud | filmid | mänguasjad | nõud | jpm

Lisainfo: kaubik@uuskasutus.ee
+372 555 330 01
www.uuskasutus.ee

Eriilmeline kevadtalvine poolaasta talharpa õppes

LIISA KOEMETS,
talharpa ringi juhendaja

Sel poolaastal oli Vormsi Lastead-Põhikoolis talharpajaid kokku üheksa — Andra Nora, Egelin, Gertlin, Liise, Katariina ja Merilyn kooli poolt ning lasteaiast kolm särtsakat neidu Elisete, Marie ja Maria. Elisete ja Marie said esimest korda pilli kätte, kuid ülejäänutega jätkasime uute lugude õppimise, vanade kordamise ning mängutehnika lihvimisega.

Rohkesti oli aga põnevaid kutseid kohe aasta alguses: jaanuaris said lapsed esineda minu kontserdil Rannarootsi Muuseumis ja juba veebruaris kutsuti muljet avaldanud lapsed samasse tagasi, et esineda Rootsi parlamendi asespiikrile. Juhendaja Age Kõiveeri organiseerimisel oli võimalus osaleda ka hiiu kandle talvepäeval Viljandis.

Distantsõppe perioodi alguses jäi meil alguses suurem vahe sisse, kuna skype teel muusikat õpetada tundus algul võimatuks. Kuu aega hiljem jätkasime koolilaste tundidega läbi veebi ning rõõm oli näha, et neid olid asjalikud ning nii mõnigi hakkas iseseisvalt palju rohkem tööle. Neid õppisid iseseisvalt hästi pilli häälestama ja harjutama. Suur tänu Age Hälvinile ja Age

Hiiu kandle ringi liikmed ja juhendajad. Foto: tundmatu autor

Kõiveerile abi eest pillide jagamisel!

Mais, kui koolis tegevus lahti läks, sai Age teha ka veidi kontakttunde ja käisin ise ka lõpuks taaskord saarel. Tegime õpilastega eraldi tunde ning päeva lõpetas suur ühismäng, kus kordasime vanu ja uusi õpituid lugusid.

Meil on kahju, et ära jäi suve üks suurüritus eestirootslaste laulupidu, aga seda enam on tuleval aastal taas midagi oodata.

Asjaolude sunnil (erilolukord) ei saanud osaleda ka võistumängimisel aprillis.

Emadepäevalgi ei toimunud Vormsil traditsioonilist kontserti rahvamajas, kuid see-eest tegime videokontserdi, kus lapsed said emasid õpitud looga tervitada.

Oleme väga tänulikud Eesti Kultuurkapitalile senise toetuse eest! Tänu neile on hiiu kannelt saanud Vormsi lapsed õppida juba 2017. aasta sügisest saati.

Samuti on suur roll koolil ja selle töötajatel, kelle toetus on vajalik!

Täname laste nimel ka Vormsi valda oma panuse eest!

Ja muidugi on olulised ka õpetajad ja osalejad ise, kes õppimise üksteisele huvitavaks teevad!

Vormsi suve II poole üritused 2020

24. JUULIL KELL 12-15 Rumpo muuli juures noortele aerusurfipäev.

24. JUULIL KELL 21.00 Õudne kuurikino «Mary needus». Õudusfilmile annavad vunki juurde Vormsi ööhääled, sääsed, sipelgad jm ootamatused. Kaasa võib võtta oma näksid ja mugava istumise. Vihmaga rahvamajas. Pääs: 4/3 €.

25. JUULI ÕHTUL ALGUSEGA 21.00 esineb Krogi välilaval mõnusa suvekontserdiga ansambel Justament. Lisainfo 524 8471 või krog@krog.ee.

25.-26. JUULIL KELL 10-16 puutöö õpipäevad. Maksumus 20 €. Kirjapanek: tatjana@vormsi.ee. Toetab Eesti Kultuurkapital.

25. JUULIL KELL 12-15 Vormsi autoorienteerumine 2020. Osalustasu 10 € auto (olenemata inimeste arvust). Info: Liina Jutt, 520 7333, Liina.Jutt@telia.ee.

26. JUULIL KELL 16 kogupereetendus Miksteatril «Erakordne veepudel» rahvamajas. Pääs: 2 €.

27.-28. JUULIL Olavipäeva sündmused (tasuta):

TEISIPÄEV 28. JUULIL

18.00 Meenutus teemal: Vormsi kirik ja kogudus 1990-2020. Kirikus.

23.00 Mälestusjumalateenistus kirikus ja surnuaial.

KOLMAPÄEV 29. JUULIL

12.00 Kiriku taaspühitsemise aastapäeva jumalateenistus.

13.30 Ühine supisöömine kirikaia.

15.00 Ansambli «Heinavanker» kontsert kirikus.

17.00 Pärimusmuusika Vormsi talumuuseumis. Kohv ja kook.

30. JUULIL KELL 20.00 Söderbys Peetruse talus kogupereelavastus «Sandi õnnistus». Piletid 3,5-5€. Eelkooliealised lapsed tasuta.

31. JUULIL KELL 11-15 Rälby külaplatsil Rälby laat. Kõik on oodatud kauplemas!

31. JUULIL KELL 14.00 Hullo kiigeplatsil (vihmaga rahvamajas) Suur talharpa kontsert. Üles astuvad Vormsi noored talharpajad, Vormsi talharpa duo ja ansambel «Puuluup».

Pileteid müüme kohapeal tund enne algust.

Pileti hind 15 €/lastele (kuni 18.a) ja pensionäridele 5 € (palume kaasa võtta õpilaspilet või pensionitunnistus, juhaks, kui kahtlus tekib)

Info: tatjana@vormsi.ee

Kontserdit toetab Eesti Kultuurkapital ja Vormsi vald

AUGUSTIKUINE sportlik väljakutse: Sarja #vormsiliigub 3. osa toimub augustis. Info: Liina Jutt, 520 7333, Liina.Jutt@telia.ee.

1. AUGUSTIL Paf Vormsi VIII rattakross. Toetab Vormsi vald ja Eesti Kultuurkapital. <http://marimetsakapp.ee/etapp/vormsi-viii-rattamaraton/> Info: Andres-Andi Sarv, andres@vormsile.ee, tel 514 1418.

1. AUGUSTIL KELL 10-16

Hullo laat: ootame kõiki küla tee äärde kauplemas! Rahvamaja juures TASUTA ASJADE POOD: too oma asjad «müüki» ja vii kell 16 ülejääk ära! Rahvamaja laua soovi korral tule enne 10, pane laud üles ja pärast vii tagasi ka. Info: tatjana@vormsi.ee.

3. AUGUSTIL Vormsi maraton: 42,2 km jooks. Rada kulgeb põhiliselt Vormsi saare kõvakattega teedel. Täpsem info: <https://marathon100.com/kalender/eesti/yritus/vormsi-maraton-2020-42-km>.

5.-6. AUGUSTIL 7-15-aastastele noortele seikluse ööpäev: 24 tundi põnevust, elamusi, elulisi oskusi, ellujäämise ABC-d, lõkkeituit, lõkkejutte ja mänge!

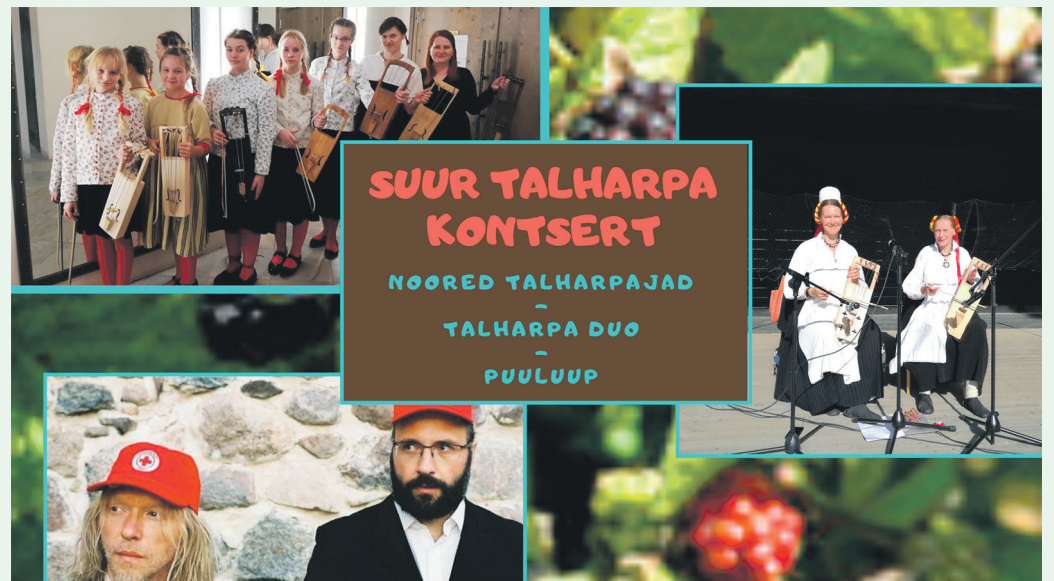
- TULI
- VESI
- PEAVARI
- TOIT
- Tuletegemise põhitõed, erinevad lõkkeviisid, tuli ilma tikku-deta, looduslikud vahendid tuletegemisel jne.
- Millist vett võib loodusest juua? Looduslik vee filtreerimine jne.
- Kus leida sobiv koht tukastamiseks eksimise korral? Looduslikest materjalidest varjualuse ehitamine, ellujäämise põhitõed
- Mida julged metsaandidest süüa? Lõkkeituit

Registreeru meilil: tatjana@vormsi.ee.

8. AUGUSTIL Vormsi-Noarootsi sõpruskohtumine jalgpallis. Info: Andres-Andi Sarv, andres@vormsile.ee, tel 514 1418.

8.-9. AUGUSTIL KELL 11.30-17 koolitustalgud Vormsi talumuuseumis: traditsioonilised värvid. Koolitustalgudel osalemine on tasuta! Lunastada tuleb ainult muuseumi toetuseks muuseumipilet hinnaga 2,50. Lisainfo: rutt@coloratum.ee või +372 566 76544.

8. AUGUSTI ÕHTUL läheb Krog no14 taaskord kuumaks. **KELL 22.30** alustab Eesti hip-hop bänd Põhjakiht, mille juured ulatuvad ka Vormsile. Üritus tasuta. Muusikat teeb enne ja pärast DJ-d Vormsi brothers - Björn & Mikk.

SUUR TALHARPA KONTSERT

NOORED TALHARPAJAD
-
TALHARPA DUO
-
PUULUUP

14.-20. AUGUSTIL Hiiu kandle meisterdamise laager.

18. AUGUSTIL KELL 19.00 kirikus Jõgeva Kammerkoori kontsert: isamaalised laulud Eesti kooriklassikast ja vaimulikke laule.

19.-23. AUGUSTIL Talharpa laager.

20.00 Taasiseseisvumispäeva kontsert kirikus.

22. AUGUSTIL KELL 17.00 Hiiu kandle laagri lõpukontsert. Koht selgumisel.

29. AUGUSTIL muuseumiöö Vormsi talumuuseumis ja muinastulede öö Hosbys.

AUGUSTIS on ootamas ka Vormsi uue discgolfiraja avamisvõistlus ja juhendamine. Täpsem info tulekul!

12. SEPTEMBRIL KELL 20.00 Vana Baskini teatri etendus «Garaaž».

Kogu info võib muutuda vastavalt asjaoludele.

Jälgi: www.vormsi.ee ja facebookis lehekülge Vormsi saar!

Mõnusat ja meedivat suve soovides,
Tatjana Sääs,
kultuuri- ja noorsootöö spetsialist
53 43 6771
tatjana@vormsi.ee